

KANNAOIG

Imbourc'h

Kelaouenn *Emglev An Tiegezhioù* niv. 81 Mae - Mezheven 2013 Priz : 3€

Merzherion Otranto

Ar Pab Francisco en deus sevenet - Bennozh da Zoue ! - un dra bet divizet gant Benead XVI, da lavarout eo, lakaat war roll ar sent an 813 merzher kristen, lazhet d'ar 14 a viz Eost 1480 e Otranto, en Italia, gant an alouberion vuslimat ottoman o devoa kemeret ar gêr. An hini kentañ lazhet a voe an arc'heskob Stefano, bet dibennet en e iliz-veur, da c'houde e voe jahinet an 811 den bet prizoniet evit ober dezho disteurel o feiz kristen ha kanttreiñ d'an Islam. O vezañ ma voe nac'het gant an holl plegañ da c'hoant o bourevion, e voent dibennet holl.

Bernard Antony, en ur restañ an darvoud, a skriv war e vlog : *“Evit chom hep feukañ nag ar Vuslimiz, nag an Durkiz, n'eo bet implijet gant ar Pab nag ar ger “Islam”, nag ar ger “Muslimad”. Koulskoude e vije bet an degouezh mat, gant holl ziarbennoù-lavar rekis gant evezhiegezh ar rouinellerezh evel-just, hag ouzhpenn haeriñ ar bri da zougen d'ar Vuslimiz, da bediñ aotrouniezhoù uhel an Islam, ha pa vefent sunnat pe chiat, arabiat, turkiat, persat pe eus ar Reter-pellañ, da geduniañ gant ar Gatoliged en ur geuziadegezh kevun evit an holl vuntrou ha lazhadegoù bet sevenet gant an eil re hag ar re all a-hed an Istor ? Daoust maz eo bet memestra hogos ar reolenn gant ar Vuslimiz, pa n'eo bet nemet nemedennoù keuzius gant ar Gristenion”*.

Ne c'heller nemet sevel a-du gantañ, ha, da vezañ reizh, ez eo mat degounañ gwirionezioù 'zo, daoust ma ne vint ket kavet *“politically correct”* gant tud 'zo. Kompren a reer ne c'hell ket ur Pab henn ober, dreist-holl dre zamant ouzh ar poblañsoù kristen er broioù dindan mestroniezh islamek evit espern dezho dialadegoù¹ sevenet a-enep dezho gant tudachoù muslimat iset gant o imamed hag o renerion bolitikel. Hogen ni a c'hell henn ober.

Sellout a ra ar Vuslimiz ouzh kement evezhiadenn, ouzh kement tamm burutellerezh eus o relijion, evel kunujennoù a-enep an Islam. Koulskoude, mentel al lazhadegoù hag an hillazhoù² sevenet e-pad pevarzek kantved evit emled an Islam dre ar bed a ro sifroù sabatuus. Bez' ez eo degadoù a vilionoù tud lazhet, poblañsoù peurfoeltret, en alouberezh Norzhafrika, Sueuropa, Kreizazia, hag Indez, betek ar peurfoeltradurioù nevesoc'h, e-kerzh an daou gantved diwezhañ, re Armeniz ha Kristenion all kaset da benn gant renadoù ar Sultaned ottoman ha luskad an Durkiz-Yaouank.

Lec'hiet e vez aberzh Merzherion Otranto e derou ar maread-se anvet *“barbaresk”* gant an istorourion c'hall, pa rene ar vorbreizherion *“varbaresk”*-se war gornog ar Mor Kreizdouarel,

¹ Dialadegoù : *représailles*.

² Hillazh : *génocide*.

met a oberie e gwirionez dindan beli an Durkiz ottoman. Pep tra a veze divizet adalek Kergustentin, deuet da vezañ Istanbul, kêrbenn ar Sultan ottoman, goude he c'hemeredigezh gant an Durkiz e 1453, ha kemeridigezh Otranto, nes ouzh Roma e 1480 a oa evel pa vije bet fellet d'ar Sultan kemer Roma, kêrbenn Impalaeriezh roman ar C'hornog, goude bezañ bet kemeret kêrbenn Impalaeriezh roman ar Reter. Astennidigezh an Islam bet damharzet gant kroaziadegoù broadoù Europa a oa o vont da zihuniñ tamm-ha-tamm ha da zirollañ gant ur feulster biskoazh kreñvoc'h, adalek kemeridigezh Kergustentin, hag astennidigezh an Impalaeriezh ottoman d'ar bed arabiat a-bezh. Ar morbreizherezh barbaresk-se³ ne oa ket afer un nebeut korserion diazezet en Aljer, Tunis pe Djerba, hogen un embregerezh-Stad, divizet ha broudet gant ar Sultan. Ar gorserion "varbaresk", ar raïsed - neket rederion-bro hogen gwir bennoù-bagadoù -, morvezened⁴ skouadrennoù, a reas ar brezel, ur brezel hollek ouzh ar Gristenion war zouar ha war vor. Edo an Durkiz en Aljer hag e pep lec'h er Mor Kreizdouarel, dirak Nikea, ha kevredidi roue Frañs e-barzh Toulon evit tremen ar goañv. Bep bloaz e tilestrent o soudarded a gantadoù, a viliadoù war aodoù al Latium, rouantelezh Napoli, Kampania, Kalabria, Sikilia, aodoù Bro-Spagn, evit preizhata marc'hadourezh, bevañs ha traoù prizius, hogen tud ivez : paotred evit ober anezho sklaved-roeñverion evit o galeoù, ha merc'hed evit o haremoù. E-pad tost ur c'hantved e padas an drasterezhioù-se a-berzh an Durkiz vuslimat, betek trec'h lestraz ar C'hevre Santel e Lepante (Hellaz) e 1571, ma voe distrujet eno lestraz an Ottomaned. Ar C'hevre Santel-se a strolle stadoù katolik pennañ an diardro kreizdouarel, Spagn, Republik Genoa, Stadoù ar Pab, Rouantelezhioù Napoli ha Sikilia, Republik Venezia, Marc'heion Malta, hogen rouantelezh Frañs ne oa ket ezel anezhañ.

Tavet e vez peurliesañ gant an istorourion c'hall war ar prantad-se⁵, hag aes eo kompren perak.

³ An darn vrasañ eus an dud skrapet a yae d'ober sklaved, hogen an dud skapet a renk uhel a veze miret evel ur varc'hadourezh prizius da vezañ dasprenet ker gant o familh. An Iliz he deus graet, e-pad pell, war-dro daspren ar brizonidi-se. An Europiz skrapet er mare-mañ, gant Al Kaïda en Afrika, pe gant an Dalibaned en Afghanistan, a gendalc'h an doare musulmat-se, askorus-tre, da ober arc'hant, hag a vez aotreet gant ar C'horan.

⁴ Morvezened : *amiral*.

⁵ Pa vez meneget ez eo bepred war ar mod fentus evel e pezh-c'hoari Molière *Le Bourgeois gentilhomme* ma vez komzet ennañ eus ar *Grand Mamamouchi*, pe er film *La folie des*

Pa oa Stadoù Kreisteiz Europa o c'houzañv tagadennoù ha drasterezh dibaouez an Ottomaned vuslimat, e skoulmas Fransez kentañ, Roue Frañs, un emglev, a sabatuas Europa a-bezh, gant ar Sultan Soliman a-enep Karl V, Impalaer an Impalaeriezh Santel roman-germanek. Hervez diferadennoù an emglev etre an daou rieg⁶, e tlee Fransez kentañ aloubiñ Bro-Flandrez e-keit ha ma kerzhfe Soliman war-zu Gwenvon⁷, kêrbenn Aostria (Makedonia, Albania, Bulgaria, Wallakia, Serbia⁸, a oa bet aloubet endeo gant an Durkiz), ha ma vefe drastet aodoù Italia gant e c'haleoù. Soliman a zalc'has d'e c'her. E miz Ebrel 1543 e kuitas Kergustentin ul lestraz a 110 bag, e skrapas aodoù Italia, hag e kejas gant al lestraz gall dirak Marseille. Neuze, war urzh Fransez kentañ, ez eas an daou lestraz, e miz Eost, dre zouar ha dre vor, da ober seziz war gêr Nikea, ha ne oa ket gall d'an ampoent. Kodianañ a reas Nikea d'an 23 a viz Eost.

Goude-se e voe ret kavout ur porzh evit ober da lestraz Soliman goañviñ. Goulonderet e voe kêr Toulon⁹ eus he holl annezidi. En em staliañ a reas an Durkiz en tiez gant o sklaved, staliañ a rejont o zelttennoù ouzh dorioù ar gêr. Ret e oa o fourvezañ evit mirout ouzh dismantrou a-berzh ar Vuslimiz, tregont mil e oant, ha debriñ c'hwek a raent. Bep an amzer e loc'he ar galeoù da zrastañ ur porzh spagnat bennak hag e tistroent el lennvor karget a breizhadurioù. Ar vuhez-se a blijadurezh evit ar re gentañ hag a boanioù evit ar re all a badas betek miz Mae 1544. Ret e voe da Fransez kentañ paeañ d'an Durkiz eizh kant mil skoed aour d'an Durkiz evit ma asantfent mont kuit.

Evel ma weler n'eo ket ar Vrezhoned hepken o deus bet da c'houzañv digant ar roue gall-se. War-lerc'h e faezhidigezh en emgann Pavia, Italia, e 1525 en dije skrivet d'e vamm : "*Kollet eo pep tra nemet an enor*", gant afer Toulon e kollas e enor da vat. Sotoni brezelioù Italia,

grandeurs gant Gérard Oury hag an dremmourion Louis de Funès, Yves Montant, Alice Sapritch...

⁶ Rieg : *souverain*, ak.

⁷ Gwenvon : *Vienne, Aostria*, « *Vindo Bona* » e *keltieg*.

⁸ Ar broioù-se o deus bet da c'houzañv e-pad pell digant an Durkiz a felle dezho o rediañ da gantreiñ d'an Islam, dre skrapañ o bugale da skouer, ober anezho musulmiz hag o enluañ evel *janisared* ("stroll nevez" e turkeg), hag a zeue da c'houde da stourm ouzh o zadoù. Ar Vuslimiz a zo hiziv e Bosnia, Albania, Kosovo, Makedonia, a zo peurvuañ diskennidi ar re a asantas d'an Islam evit na vije ket skrapet o bugale diganto.

⁹ Lenn *L'Islam démasqué*, Laurent Lagartempe, Editions de Paris, pp 32-33.

droukziwezh Pavia, bac'hidigezh ar roue, hag arveziou nac'hus all politikerezh diavaez roue Frañs, n'o dije bet, a skriv Laurent Lagartempe en e levr "*L'Islam démasqué*", p. 33, nemet ur pennabeg nemetañ ha personel-tre : ar c'herse da vezañ graet tro-wenn en e emvenn¹⁰ da vezañ dilennet evel Impalaer, un haol gounezet gant Karl V a Vro-Spagn (Charles Quint). Dañjerus-tre eo feukañ ar pennoù-bras a-wechoù.

Un doare burzhud a c'hoarvezas en Otranto d'ar 14 a viz Eost 1480. Restet eo bet gant pevar test a-lagad e kerzh prosez gwenvidikadur Merzherion Otranto e 1539. Ar c'hemener

¹⁰ Emvenn : *prétention*.

Antonio Primaldo, ar c'hentañ dibennet e-touez ar brizonidi, a chomas en e sav hag eñv dibennet, hag e chomas evel-se ken ne voe ket bet lazhet an holl anezho, daoust da strivoù e enebourion evit ober dezhañ kouezhañ. Ar bourev, sebezet gant ar burzhud-se, a anzavas e oa ar Feiz kristen an hini gwirion. Pouezañ a reas evit dont da vezañ kristen hag en abeg da se e voe kendaonet d'ar marv war urzh ar Pacha, dre jahin ar peul. Ne gomzas ket kennebeut ar Pab Fransez eus an dra-se evel-just.

Donwal Gwenvenez

Ar C'hristengaserezh

Ur feulster gwiziennet er geñverelouriezh

Abaoe un nebeut bloavezhioù e vez gwelet disakradurioù a-enep katolik e Bro-C'hall. E Breizh ez int en em gavet bremañ. Ur fed nevez eo, nec'hus bras, a zo bet graet anv anezhañ meur a wech e lodenn geleier hor c'hannadig.

Da heul marv Clément Méric e Pariz e oa bet aozet gant ar meziennoù bras hag ar bolitikerion un tousmac'h bras en-dro d'an darvoudig-se a rankje bezañ bet renket e-touez keleier "fedoù a-bep-seurt". Liammet eo gant kudenn ar disakradurioù, henn diskouez a rin pelloc'hik er pennad-mañ. Hini ebet eus ar meziennoù-se ne venegont emañ ar stourmer kleizelour brestad-se war ur video a ziskouez edo evit degas dizurzh e dibenn ar "*Manif pour Tous*", ha prest da reiñ taolioù zoken gant e walenn-anv a lakae da dreiñ en-dro d'e viz yod. Hor c'hevredigezh a zo klañvoc'h-klañvañ ken ez eo diaes bezañ souezhet gant seurt kabarduilhoù e vezer boas outo abaoe... 1968. Hogen daou studier all a oa bet lazhet er sizhunvezh-se, unan anezho e Roazhon, met ar meziennoù ne rejont anv ebet anezho ! Savet eo bet Clément Méric d'ar gorreoù evit abegoù politikel eta, ha graet anezhañ ur seurt sant eus ar Republik. An neb a glask ar wirionez a zizolo ez eo ar paour kaezh paotr en doa daeet-taer skinheaded hag o spiet e korn ur straed d'o fakañ ouzh o rediañ d'en em gannañ, daoust pegen treut e oa : evel-se eo e kollas e vuhez. Kement-se holl ne lennot ket er meziennoù bras, nann 'vat ! Er c'hontrol, da heul ar mondan heñvelrevour (e bar a oa Yves St Laurent, mar plij !) e voe diskouezet d'an dud evel un den dinoaz, ur preizh diantek lonket gant "Al Loen Ferv", emezo, da lavarout eo "an tu dehou pellañ", ha roet e vije bet buhez endro d'o emsav gant ... Frigide Barjot eme Bergé, a lavar divezh bezañ a-du gant feurmiñ kofoù

dougenerezed-babigoù evel ma c'hoprer micherourezed !...

Diouzhtu ha war an tomm e voe aozet manifestadegoù dre holl e kêrioù bras Frañs. E Breizh e voe graet unan e Brest a vodas 800 den hervez ar gazetenn. Maz eo gwirion ar sifr (n'eo ket sur rak kleizelour eo ret en em ziskouez war ar vicher-se ma fell da unan kavout labour...) ez eo ur sifr bras a-walc'h, a vefe neuze sifr an aktivisted gleizelour arloupetañ e bro Vrest. En o zouez da skouer, o respont d'ar gazetennerion e kaved un den a anavezan eus ar c'hweluniad "Solidaires", a ziskouez kasoni vras-tre pa vez o vanifestiñ a-enep ar "Veilhourion" e Brest, o kunujenniñ anezho gant e uhelgomzer, o virout evel-se daoust d'al lezennoù - hag ar CRS-ed o lez d'ober da heul urzhioù Manuel 'Gaz' - ouzh ar Veilherion da implij o gwir da vanifestiñ e peoc'h. Heñvel emañ ar gont gant ar Femen-ed a vez o tirenkañ ar "*Manif pour Tous*" pe o tisakrañ gant o noazhder iliz veur Bariz ha c'hoazh o kunujenniñ an dud hag o skeiñ ganto : laosket e vezont da vont en o frankiz hep bezañ "dalc'het-dindan-evezh" en toull e-pad un devezh pe zaou. Gant an Homen-ed avat eo pounner-dreist dorn ar CRS-ed hag ar justis gall : evit bezañ bet o tirenkañ ur momedig hag hep feulster ebet gourfenn tennis Roland-Garros : kaset int bet holl raktal d'an toullbac'h ha lod dirak ar barnar.

En Naoned ivez eo bet gwelet an aktivisted "ANTIFA" a ziskoueze skritelloù skrivet warno "*Ni oublie ni pardon*". Hep pardon n'eus tu ebet da vevañ a-gevret, a vefe ret respont dezho. O lukan a ziskouez pegen pell emaint diouzh ar vuhez kristen. Hag e gwir n'eus ket da vezañ souezhet maz eo bet gwastet meur a lec'h e kêr an Naoned etre ar Gwener 7 hag al lun 10 a viz Mezheven daoust ma ne c'heller ket prouiñ e vefe pep tra da lakaat war o anv. Kalz ne

vern : pezh a zo heverk eo ar gasoni enep-kristen a zo en em ziskouezet anat e-pad an dibenn-sizhun-se en Naoned e-pad ha war-lerc'h manifestadeg mignonned Clément Méric.

D'ar Gwener o deus manifestet an Antifa-ed dirak levr di katolik diwezhañ an Naoned, a werzh da skouer “Stumm dreistordinal an Oferenn Imbourc'h” ha pegsunioù “Feiz ha Breizh”. N'eus ket kalz oc'h ober-se ! Livet eo bet gant pennlizherennoù bras e pentur ruz “JUSTICE POUR CLEMENT ANTIFA”. Dre ober se o deus diskouezet ar pal o deus merket dezho : heskinañ ar gatoliked, daoust ma n'o deus-int netra ebet da welout gant kabaduilhoù o mignon Clément !

D'ar Sadorn vintin eo bet stadet an dismantr euzhus a zo bet graet e iliz-veur Sant Pêr ha Sant Paol an Naoned. E-pad an noz e oa aet tud e-barzh iliz-veur dre ar chafodoù. Lakaet o deus tagoù e-pep lec'h ha dreist-holl war an aoter vras nevez savet d'an 12 a viz Mae (“666” sifr Satan e Diskuliadur Sant Yann) ha war an aoter-vras e-lec'h emañ ar Sakramant, 1170 bloaz war-lerc'h drouklazh an eskob Gohard e 843 e-pad an Oferenn gant ar Vikinged... Penturet o deus pidennoù war an aeled ha war ar mogerioù, mouroù 'giz Hitler war an aeled, hag all hag all...

D'al Lun vintin eo bet merzet e oa bet lakaet tagoù e diabarzh skolaj-lise katolik Frañseza Amboise Chavagnes, boulouard Guist'hau. Posubl eo e vijent bet graet e derou an dibenn-sizhun ? Evel en iliz-veur ez adkavet luganoù kristengasonius ha tresoù divalav (pidennoù adarre).

Da glozañ ar pennad-mañ eo mat, a soñj din, merkañ daou dra : da gentañ ez eo anat d'an holl e tigor dirazomp un amzervezh a heskinerezh evit ar gatoliked e Breizh. Gwir e oa abaoe 200 vloaz hogen dre zindan peurvuiañ. Lezennoù dinatur evel an diforc'hañ bugale o defe ranket dihuniñ an dud met ret eo lavarout n'o doa ket an eskibion savet uhel o mouezh da virout ouzh gouennlazh ar vabiged. Wardro un hanter milion a vugale a zo bet lazhet evel-se e Breizh abaoe lezenn Simone Veil, Giscard ha Chirac gant skoazell an tu kleiz. 50 milion a vez lazhadeget bep bloaz dre ar bed. Gant lezenn Taubira eo bet klevet an eskibion (hini Gwened pergen : an

Aotrou Centène) ha dre vilionoù o deus diskelet an dud er straedoù. Biskoazh ne oa bet gwelet kement-se teir gwech diouzh renk e berr amzer. Lezenn Taubira, dre reiñ ar gwir da zimeziñ en Tiez-kêr a zo aet pell-mat en tu hont d'ar gont a c'hell ur bobl manet gant an talvoudoù kristen gouzañv a-berzh ur riez-stad a zo angristen a-bell 'zo. Ur muiañ-niver a dud ez eus e Frañs hiziv an deiz a soñj dezhañ ez eo enep interest ar gevredigezh ober an neuz da zimeziñ ar pared heñvelrevat.

D'an eil e soñjan ez eo posubl e vefe bet c'hoantaet an troc'h don-se e kedveno Frañs gant ar frankvasoned a zo en-dro da F. Hollande, da heul sturienn Napoleon “Rannañ an dud evit ren”. Gouzout a reer ne c'heller ket ober an Dispac'h gant an hanter eus an dud hepken. Seblantout a ra an dachenn bolitikel e Frañs bezañ evel un dachenn-emgann gwastet, leun a rivinoù. Evidomp-ni Brezhoned, a zo arvesterion dreist-holl, ne c'hellomp nemet hetit e kouezhfe ar Stad-se en he boull, hogen n'eo ket sur evit keloù-se e vefemp gouest da adsevel ur gevredigezh doujus d'al Lezenn Naturel dre maz eo intret ar Vrezhoned o-unan en abeg d'ar meziennoù ha d'ar skol c'hall gant an netraouriezh danvezelour, gant ar frankizouriezh liberterat - a gleiz pe a zehou, se a zo heñvel-poch - , ha gant ar geñverelouriezh. Deuet al lezennoù da vezañ votet hepken “*dre berzh ur c'heñver a nerzhioù kontrol*”¹¹ : n'eus ket a wir arguzennerezh ganto ha n'eus mui anv ganto da glask ar wirionez oc'h imbours'hañ ar gwirvoud gant poell. Er bed nevez-se a zigor dirazomp ez eo barnet evel feuls kement hini a embann arguzennoù diazezet start war ar reiz hag ar poell a-enep pennvonioù diwrziennet mik diouzh ar gwirvoud : al Librentez, an Ingalded hag ar Vreudeuriezh. An Dreinded sakr se eus ar Republik c'hall ne c'houzañv ket bezañ burutellet e doare ebet.

T. Gwilhmod

¹¹ Hervez ar senedour Michel a oa e karg eus lezenn Taubira er *Sénat*.

Aeled hag Aelez

Aeled mat/vat pe Aelez mat/vat ?

Doare Kemper ha Leon ar c'hantik gwenedek “*Aeled, lavaret t'emb perag-é cannet?*” e-barzh kantik Nedeleg holl anavezet “*Pe trouz war an Douar*” an Abad Nourry, person Begnen, a ro “*Aelez*” e plas “*Aeled*” hogen “*Aeled*” a zo ur

stumm reizh-tre hag eeunoc'h da welout. Penaos dibab ?!

-ez hag -ed

Al lostger *-ez* e “*Aelez*” a gaver a-wechoù gant anvioù tud : *Aotrounez*, *Rouanez*. Diskouez a c'hellfe marteze n'eur ket evit o niveriñ. Gant *-er* (reier, parkeier, koadeier) ez eo gwir ivez evit

anvioù traoù. Ar ger “*maisons*” en ALBB584 a ziskouez, dres ur ger gant an daou stumm : Tiez ha Tier. Ul linenn splann a weler, a ya diouzh ar Menez Hom betek Plouyann-Montroulez gant ar stumm “*Tiez*” er Gwalarn, “*Tier/Tie*” war aod bro Dreger ha “*Tiez*” adarre e Plougreskant hag Enez Vriad. E peurrest ar brezhonegva eo “*Tier*”. -ez hag -er o defe eta an hevelep ster, ul liester amresis. Adarre e weler e plij kenañ ar “*Z*” pa dostaer ouzh ar Gwalarn ! Aelez a vefe amresis tra ma seblant resisoc'h, tostoc'h deomp, ma karer, an Aeled.

Aeled/ez mat pe Aeled/ez vat ?

Ur pezh kudenn a feizoniezh eo kompren natur gwriion an Aelez ! N'int ket tud. Daoust hag eñ emaint da vezañ renkennet e-touez an anvioù gourel lies-tud, a empleg ur c'hemmadur war o lerc'h hervez ar yezhadurioù ? Ur bersonelezh o deus evelkent, hag ar Bibl a lavar ez int izeloc'hik egedomp e Palez an Neñvoù, da lavarout eo tost heñvel ouzhimp. Neuze, daoust hag eñ e ranker astenn roll an nemedennoù evel “*ar mibien*” e Treger hervez yezhadur Ernod (ha kavet en ur salm gant Maodez Glandour) ha c'hoazh evezhiadennoù talvoudus bras Yann Gerven (Al 42) : “*Bugaled Breizh*”, “*Mesaerien Poullaouen*”, “*Krouadurien Doue*”, “*lonkerien gwin*”, “*Tro Breizh*”...

Roparz Hemon en e c'hGeriadur istorel a erbed “*Aelez-vat, aeled-vat*” met ne ro daveenn ebet evit al liester. Gant Google e kaver :

- Aeled mat = un daveen hepken e Google, e “*Beleg forbannet*” ar Barzhaz Breizh. “*Eled mad*”, bet skrivet gant an Abad Nourry, aozer “*Pe trouz war an Douar*”. Un aozer hepken eta.
- Aeled vat = 122. Dreist-holl abalamour da “*Skol an Aeled vat*” Pondivi [a seblant bezañ ur stumm “*adsavet*” dre c'heriadur R. Hemon : “*Les Saints Anges*” eo anv ar skolaj e galleg, ha n'eo ket “*les Anges Gardiens*”]. Misal Priellec a ra gant “*Eled Santel*” ha Buhez ar Sent gwenedek Crom (1839) ivez. Div zaveenn all ez eus, unan da Françoise Lermen hag un all d'ar Wiki, a sav da 2005, gant Ch. Rogel en doa en em harpet war “*Goueler ar Sent*”, pennad an eil a viz Mae bet savet... ganin-me. N'em boa, d'an ampoent, graet netra nemet lakaat da dalvezout ar reolenn a gaver er yezhadurioù !..
- Aelez mat = 6 daveen e Google. Testennoù krennvrezhonek : En “*Novelou ancien ha devot*” (1650) ; “*Katekiz Treger le Mintier*” (1783),

“*Buhez Santez Nonn*” B. 34. “*ma aelez net, yt huy breman da querebat Devy*”, B. 46. “*rac an madaelez anezaf so da priaaf*”, M. 226a. “*aelez mat it breman oz an...* G. Pennaod a lavar en e “*Dornlevr Krennvrezhoneg*” ne veze ket aroueziet ar c'hemmadurioù : diaes eo gouzout eta ma veze distaget “*Aeled mat*” pe “*Aeled vat*” ; ... ha “*Buhezioù sent*” : “*an nao elê mat*”, “*Buhez ar Sent*” Madeg, Marigo a ra ivez, ha gant, “*Aelez-Gardian*”, Y.V. Perrot (ivez en embannadur tregeriek 1912). Bihan eo ar “*c'horpus*” dre ma ne vez ket kalz anv ken eus an Aelez el lennegezh vrezhonek.

- Aeled vat = div zaveen hepken ! “*O santelañ micher, micher an Aelez vat hag hini Hor Salver !*” Gant an Ao. beleg Guillou ganet e Kleder e 1830, ha “*Gant an Aelez vat d'an neñv e pigno*” e kantik “*Eürus an Hini...*” gant an hevelep oberour.

Iskis eo met evel-se emañ : n'hon eus nemet daou skrivagner eus an 19^{vet} kvd : Nourry ha Guillou, a ra gant daou stumm disheñvel. Gwashoc'h 'zo : Klerg a ra gant “*Aelez mat*” (levr oferenn gouelioù ar sent 1973) tra ma ra Job Lec'hvien gant “*An Aeled mat*” e Pedenn an Iliz 1977, bet adlennet gant Klerg koulskoude... Nag e Misal Uguen, Irien na Derrien n'eus meneg eus Gouel an Aeled mat an eil a viz Here. Padal e c'houlenn an Iliz e vefe lidet o Gouel evel “*Memor ret*” en deiz-se, dre holl er bed.

Petra da dennañ diouzh kement-se ? Setu va soñj :

- Evit ar yezh a vremañ, daoust ma n'henn kaved ket er rannyezhoù, e c'heller ober ur c'hemm etre “*Aelez*” : aeled a vil vern, na c'heller ket niveriñ. “*Mari Rouanez an Aelez*”, hag “*Aeled*” : “*hon aeled mat hor gwarez*”. “*Ar vugale marvet abred a zo aeled. Gant an Aelez emaint*”. Klerg ha Lec'hvien a ziskouez aze an hent deomp pa implijont an daou stumm hep nec'h ebet.
- Ar stumm “*Aeled vat*” hag “*Aelez vat*” a zo erbedet gant Roparz Hemon, met dibaot-tre ez int er skridoù : un oberour hepken a gaver evit “*Aelez vat*” hag e korf kantikoù. Tu ez eus da ober gant ar stumm-se en ur frazenn evel “*Bugale vat ez int, aeled ! Aeled vat !*”, a c'hell ober dave d'an Aeled-Gwardian war ar memez tro hep pouezañ evit keloù-se war ar relijion ;
- Er c'hontrol, gant “*Aelez mat*”, pa vez anv a gatekizerezh dre ar buhezioù Sent, e klasker un anv resis evit ar c'hatekiz da envel an “*Aeled-*

Gwardian”, hep kemmadur G, pe c'hoazh “*Aeled-Santel*”. Rak an anv-gwan, “mat”, a servij da stummañ ur ger a zo evel sklaset, gant ur ster resis : hep kemmadur. Hon Aeled-mat, roet deomp-ni gwitibunan gant Doue.

Yann Gerven a skriv e Al Liamm 342 p. 75 : “Soubenn vat” ha “soubenn mat”. Diwar lenn e bennad e kav din ez eus tu, evit ar yezh a vremañ, da sellout e daou zoare ouzh an Aeled :

• An Aeled vat : a zo mat dre natur, ha re all a zo drouk dre natur : an Aeled fall, pe drouk ; galleg “*Les bons anges*”

• An Aeled mat : ez eus unan anezho evit pep hini. Mat ouzhimp. Galleg “*Les Anges gardiens*”.

T. Gwilhmod

Prederiadennoù diwar lenn : *Paganiezh 3/3*

7. Azganidi eus an eilvet rummad eo ar Brotestanted

Brudet eo frazenn Luther : “*D'am 21 vloaz n'em boa lennet tamm linenn ebet eus ar Skritur*”. Ha ne oa ket diwir : en e yaouankiz, e skol Eisenach en doa desket latin hervez hentenn nevez an Azginivelezh, diwar destennoù pagan hepken. Brudet e oa deuet da vezañ eno evit e varregezh da sevel barzhonegoù pe skridoù plaen e latin ar Romaned. Pa rankas kemm ha kregiñ gant studi an daelerezh (hervez urzh hengounel ar studioù er grennamzer), e Erfurth, e voe ur gwir jahin evitañ, hag e-pad e amzer-vak ne ziskroge ket alies diouzh e destennoù pagan muiañ-karet. Pa reas e soñj dilezel pep tra ha mont da vanac'h, d'e 22 vloaz, ha pa skoas ouzh dor manati heulierion Sant Eosten, n'en doa netra en e zamm pakad dindan e vrec'h estreget... un dastumad testennoù gant Plautus hag unan gant Virgilius. E-pad e veaj da Roma e 1510 e c'hellas gwelout gant e zaoulagad bev an arz pagan na anaveze nemet diwar lenn. Ur from spontus a bakas en degouezh-se. Morse n'en dije kredet e oa ken euzhus, gadal ha vil skeudennoù ha delwennoù an doueed ha doueezed a oa ken hoalus en testennoù... Eno e c'hanas e zoñjer ouzh Roma hag ouzh ar skeudennouriezh, hag an daou zoñjer-se a voe gerioù-stur meur d'ar Brotestantiezh. Setu perak e skriv an Ao. Gaume, “*Ar brotestantiezh a zo ur baganiezh bet tennet diouti an taolennoù, an delwennoù hag ar c'hizellerezh pagan (...)* *En henved ivez e oa un doare Bibl, ur Bibl dre gomz, Bibl ar c'hredennoù kozh ; jahinet ha didroc'het e veze avat gant ar sofisted er bed pagan...*”

Damheñvel eo buhezskrid renerion veur all ar brotestantiezh, displeget e seizhvet levrenn ar *Révolution*. Ar frankveizouriezh n'oa ket un haol evito, kentoc'h ur pal da vezañ tizhet, dre emsobañ e yezh dispar ar baradoz pagan. Hag e-touez ar c'hunujennoù taolet gant Luther war an Iliz katolik ez eus evel-just rebech al latin fall. Aesoc'h neuze kompren penaos ez eus bet gellet sevel ur relijion nevez evit gwir, penaos ez eus bet gellet gounez war ur bern tud krediñ e oa faos kement o doa

klevet betek-henn a-viskoazh : ma c'helle Luther hag e geneiled kaout aotrouniezh war an engroezioù eo abalamour d'ar yezh nevez a oa eno c'herz da-gentañ-holl. Pep tra a grog gant ar yezh, evel ma lavarfe Paul Kalvez. Gwelet hon eus uheloc'hik poan gollet ar gloer azginivelek a glaskas treiñ ar Skriturioù Sakr e latin pagan. Ne chome neuze d'ar brotestanted nemet treiñ ar Bibl er yezhoù kempred, da c'hortoz paganekaat muioc'h ar yezhoù-se.

8. Ur bed truezus

“*Meulet eo bet ar voudaegezh gant ar Gornogiz evit ar pezh n'eo ket dreist-holl*”, a lavare Ananda Coomaraswamy. Evit kalz traoù all e talvez an evezhiadenn-se evel-just, techet ma vez an dud da gemer o hunvreoù evit gwirionezioù. C'hoarzhin o defe graet ar Romaned pe ar C'hresianed moarvat o welout pegen azeulet eo bet abaoe an Azginivelezh o buhezegezh diroll ha berrboell ... Bev-birvidik eo hiziv koulskoude keal an “deskadurezh klasel” (*classical education* e saozneg, *humanités* e galleg) a rank sañset bezañ ur gelennadurezh klok diazezet war skwerioù espar ar vuhezegezh hag ar politikerezh pagan.

Iskis eo koulskoude (evit ur c'hristen muioc'h c'hoazh) kemer da skwer ar Romaned a *zislonke evit gallout debriñ hag a zebre evit gallout dislonkañ*, a oa arvest an dic'houzougañ an diduamant prizetañ dezho, ar Spartaiz a c'hoarie chaseal o sklaved evel chatal, ar brezelioù gresian a c'hane peurliesañ diwar hoal ur serc'h bennak, al lezioù-barn gresian ma c'helle bezañ a-walc'h d'ur vaouez en em ziwiskañ evit bezañ didamallet ha klozañ ar prosez. *Ar baganed a veul ar vertuz a-wechoù, morse ne heuliont anezhi avat*, a lavare Sant Fransez a Sal. Ha ne van mui eus ar vertuzioù pagan-se nemet meuleudi war baper, pa c'hall skwer n'eus forzh pe kristen dister a hiziv adveañ en holl dud tost dezhañ.

Roue eo ar gaoù en istor hag er politikerezh pagan. Tud al Latium a oa bet prometet dezho e vefent kengeodedidi (*socii*) gant ar Romaned, damsklaved

ne voent ken. Daoust d'al leoù kontrol e voe skrapet ar Sabinezed, ha Kaezar a lakaas e luoz da dreuziñ ar Rubikon en enep d'ar pezh en doa touet. Ur feur-emglev a warante e vefe lezet dibistik Kartago, met ar feur-se end-eeun eo an hini a voe arveret evit reizhabegañ peurzistruj ar gêr. Hag ar Romaned unan a rae ar widalañ pobl a zo eus ar C'hresianed, gant gwir abeg.

Hiroc'h e tispleg an Ao. Gaume e soñj war g-Kikero, anezhañ ar skrivagner pagan meuletañ abaoe an Azginivelezh. Kikero, unan eus ar Romaned o doa labourer ar muiañ evit treiñ ha diorren ar brederouriezh c'hresian er bed latinegour, a oa fealtre da spered ar brederouriezh-se : **semper in disputando**, breutaat dalc'hmat, hep bezañ chalet gant degouezhout d'un termen bennak. Evel-se e *lavar ya en hanter eus e oberenn ha ket en hanterenn all* : er Skrid war ar Gozhni e tiskler n'eo ket mat emlazhañ, e skridoù all e veul emlazh Katon. Er Skrid war an Divinerezh e ra goap eus an *augurus*-ed (diouganerion), e lavar da skouer ne c'hall ket daou *augurus* sellout an eil ouzh egile hep c'hoarzhin, pa oa eñ e-unan un *augurus* bet beleget gant Pompeius hag Hortensius, hag a gase da benn ingal lidoù ar relijion roman dirak ar Sened pe ar Bobl, ur sae wenn hir en-dro dezhañ hag ul *lituus* (bazz-diougan) en e zorn. Eñ, an hini en em ziskoueze a-enep d'ar voazamant roman da zoueekaad tud brudet 'zo, a stourmas kalz evit ma vefe savet un templ e koun e verc'h Tullia marvet yaouank. Heñvel eo doare Kikero en e vuhez prevez : e-pad e harlu e Korsika e oa chomet hollfeal dezhañ e wreg Terentia, a strivas start evit tennañ anezhañ alese. Er prantad-se e skrive Kikero lizhiri tener dezhi. Kerkent ha dieubet eus e harlu avat e argasas Terentia evit eurediñ gant an hêrez Publilia ; ur wech paket krog war arc'hant homañ e argasas anezhi ivez. A-fed politikerezh : ez-foran en em stleje dirak Kaezar oc'h ober anezhañ “heñvel ouzh un doue”, hag ez-prevez, en e lizhiri d'e vignoned, e valloshae Kaezar, e vroude Brutus da brientiñ ar muntr. Goude marv Kaezar e kasas lizhiri a c'hourc'hemennoù d'ar genwallerion. Kikero kelenner-prezegerezh : aliañ a ra strewiñ gevier bihan er prezegennoù, **Mendaciunculis adspersendum** (gevier krenn koulz ha re vras a vez arveret gantañ ivez avat, evel ma vez merket gant an Ao. Gaume diwar veur a skwer). Evel alvokad e vefe bountet Kikero er-maez eus ul lez-varn a-hiziv, abalamour d'ar c'hunujennerezh en e zoare-breutaat : en ul lez-varn-dispac'hel-eus-an-tu-kleiz-pellañ nemetken e vefe degemeret alvokaded diouzh doare Kikero hiziv. Heverk eo a-hend-all an diforc'h krenn etre brud hollgaer e brezegerezh en amzer-vremañ hag ar barnadennoù kalz taeroc'h a-berzh e gempredidi.

Tremen a ra pluenn an Ao. Gaume e-giz-se war holl idolennoù an Azginivelezh e unneket levrenn ar *Révolution*, en o zouez Kaezar, a raed anezhañ *gwaz*

da bep wreg ha gwreg da bep gwaz e Roma, a laere a-vil-vern neket an nann-Romaned hepken, met ar Romaned ivez evel e templ Sadorn e Roma da skouer, Kaezar a hope e armeadoù “*Doñvaet eo bet Galia gant Kaezar, ha Kaezar a zo bet doñvaet gant Nikomedus!*”

Digarez meur an azganidi (gaou penn-da-benn anezhañ) eo e vije bet er grennamzer un tabou war ar sevenadur pagan, pezh a vefe un abeg neuze evit “dasorc'hiñ” ar sevenadur-se. Met sur-mat e oa bet komprenet gwelloc'h Plato hag Aristotelez gant an Iliz a evezhie an holl skridoù er par-se eget gant an holl Platoniz hag Aristoteliz en Azginivelezh o hual an eil war egile un tammig e-giz ma reer er strolladoù politikel. Aner e chomo moarvat an holl strivoù da zasorc'hañ “*ur bed truezus, peurzistrujet ez-reizh gant fulor an Aotroù Doue.*”

9. Nag eñ amzer-vremañ ?

Dre ret en doa ranket an Ao. Gaume lakaat harzoù d'e labour, ken e sav alies c'hoant da lenner ar *Révolution* lezel e soñj da rambreal war boentoù 'zo diorroet nebeut en destenn. Meur a dra moarvat a c'hallfed klokaad, kenderc'hel, pe gwellaat el levr. Siwazh degemeret e voe digas a-walc'h an oberenn gant ar re a vije bet o dever kenderc'hel ganti ; hag an holl dud feukidik en Iliz da argas anezhi kuit en ur youc'hal “An Ao. Gaume ne fell ket dezhañ ma vefe desket latin pe gresianeg !” “Kunujennañ a ra skolajoù ha kelennerion an Iliz !”

Re eeun marteze an enebiezh rik etre kristeniezh ha paganiezh treset gant an aotroù Gaume ? Henry Montaigu, ur c'hatolig eus ar c'hantved tremenet, a hete donedigezh en ur bed hep bredelfennerion, hep kentelourion fur ha pilpous a-fed rev (en ur vreuradeg e skol-veur Oxford he doa diskleriet un aktourez porno, “Gouzout a rit, an holl stourmataerion a-enep d'an arzoù gadal a zo tud a arvest ouzh ma filmoù dre guzh”), ur bed a vefe distroet ennañ neuze en un doare klok an divezh pagan a-fed rev.

Berr un tammig eo ar *Révolution* war geal ar ouizielouriezh, da lavarout eo azeulerezh ar skiant. E grez an Ao. Gaume, war a hañval, ne grede ket an dud e Jezuz Krist peogwir e kredent muioc'h e kurioù an harozed pagan hag el lennegezh pagan espar, ha klask a raent ober heñvel par ma c'hellent (azeulerezh an “Istor”, an amzer) ; hiziv an deiz ne gred ket an dud e Jezuz Krist peogwir e kredont muioc'h en emdroadur, er *Big Bang*, en “hollved” skiantel (azeulerezh an egor).

Kalz traoù lavaret gant an aotrou'n abad a dalvez c'hoazh hiziv. N'eus ket pell 'zo e oa bet aozet gant ar PS “predoù bras a-gevret er straedoù” un tammig e pep lec'h e kêrioù-bras Bro-C'hall ; n'ouzon ket pegement a dud a ouie e oa spartek-rik ar c'hiz-se, hag e-pad darn eus an dispac'h gall e veze rediet holl annezidi ar c'herioù-bras da gemer perzh e seurt

predoù, anez bezañ kendaonet d'ar marv. Ar Stadoù-Unanet a-vremañ a zo anatoc'h c'hoazh o doare pagan. An deskadurezh prizetañ eno, an hini a vez roet er skolioù prevez brudet d'ar re a vezo galvet da vont da renerion-veur ar vro, eo ar c'h- *classical education*. Ha war am eus klevet, evit ober berzh er skolioù-se hag er vicher a zeuio war-lerc'h, eo pouezusoc'h bezañ ezel eus ur vreuriezh-skol efedus eget labourat start er studioù. Ar breuriezhoù-skol-se a zo pagan-mat ivez o lidoù-enouestlañ. Ur skwer vev eus kement-se-holl eo George Bush (mab), ezel eus breuriezh *Skull and Bones* (Klopenn ha korf-eskern) skol-veur Yale, brudet er Stadoù-Unanet abalamour d'e brezegenoù trefoddek, hag a zo diskred warnañ bezañ bet kemeret perzh en ur rouedad broadel satanouriezh-bugelorgedouriezh-debriñ-bugale (ha lennet hoc'h eus *The Franklin Cover-Up*, gant John De Camp ?). E-keñver e gurioù-eñ n'eo re Dominique Strauss-Kahn nemet dudiamantoù jentil a bep hent.

10. Lignez an Ao. Gaume

Lod skrivagnerion a vez stad enno o prouïñ pegen dibar ha dic'hortoz eo o oberenn. Lod all a zo lorc'h enno diwar hirder ha puilhded o lignez speredel, a vourr gant an heklev d'o lavar en hollved. E-touez izili an eilvet rummad-se emañ an Ao. Gaume evel-just, ha daouzekvet levrenn ar *Révolution* a zo gouestlet d'al lignez-se : adalek an dregontad a dadoù d'an Iliz enepagan-mat betek an Tad Pissevin, en ur dremen dre Savonarola, e pep kantved e kav an aotrou abad kenstourmerion dezhañ e-unan. Kelenner e voe an Ao. Gaume e vuhez-pad, ha savet ez eus bet gantañ un dastumad testennoù latin ha gresianek kristen (homeliannoù, barzhoniezh, hag all gant Sant Alberzh Meur, Sant Gregor Meur, Sant Yann Beg-aour...) evit ar skoloù, hag ul levrig diwar-benn keal an deskadurezh hag an desevel-bugale kristen dre vras. Doue da roio ur vuhez hir d'e labour.

Ewan Delanoy

An Neved meur eo an Aotrou Krist

E 320 eo ez uhelsavas an impalaer Konstantin ar Penniliz Latran e Roma da iliz-kador eskopti Roma. En iliz-se ez eus bet dalc'het daou Sened lec'hel ha pemp Sened ekumenek. Bep bloaz, ez eo pedet ar Gristenion da lidañ ar c'hensakradur-se gant eskob Roma hag a zo eskob an Iliz Hollvedel, Pab ma tle an Ilizoù lec'hel bezañ e kedfeizelezh peurvut gantañ. Peogwir ez eo iliz-kador ar Pab, Vikel ar C'hrist war an douar, ez eo eta, dre-se, Mamm ha Kelennerez an holl ilizoù, dre ar bed.

Neved¹² Jeruzalem a oa lec'h kejadenn virvidik Yahve gant Israel, un arouez enta eus an Emglev. An Neved a oa arouez unvez ar Bobl yuzev. En ur skubañ didruez an toull-laeron ma oa deuet an Templ, e-lec'h ma oa traoù doñjerus etrelakaet etre ar c'hreder hag e Zoue, e laka anat Jezuz ez eo hiviziken, e Gorf hag a vo lec'h an azeulerezh, al lec'h-kejañ gant an Aotrou Doue. “*Diskarit anezhañ, emezañ - sur-mat en-deus diskouezet e gorf dezhañ -, hag adsavet e vezo ganin, a-benn tri devezh*”. Ha St.Yann a resisaas ez eo e gorf an Neved-se. Diskouez a ra ez eo e Gorf gwelloc'h eget an Neved, rak eus an Neved ne chom ket maen war vaen, pa ne chomo ket e gorf e dalc'h an dismantr, da lavarout eo e dalc'h ar marv.

Hiviziken, al lec'h dreist evit degouezhout gant Doue n'eo ket mui ul lec'h, ur savadur, met **Unan bennak**. Ennañ eo e vez sevenet ar gwir gouloc'h¹³, hor Salver

en em laka enta peuruhel ; ennañ hepken e c'hell an den tostaat ouzh Doue, rak Eñv eo Neved an Emglev Nevez, Eñv eo Annez Doue, Arc'h an Emglev, Beziadelezh Doue e-kreiz an dud. E Gorf eo ar santual. Rak ar C'hrist Jezuz a zo Mab an Tad graet korf denel. Ya, Jezuz, dre e enkorfadur a zo al lec'h ma c'hellomp azeuliñ an Doue Bev, “e spered hag e gwirionez” (Yn 4.24).

Freuzet eo bet ar c'horf, setu e Varv. Adsavet eo bet ar c'horf-se : setu e Zasorc'hidigezh. Korf Jezuz dispennet maen ha maen, taol ha taol, betek ma vefe adc'hraet d'an trede deiz, o leuniañ pep tra hag o trec'hiñ war ar marv. Ha denelezh Jezuz eo ar santual, peogwir emañ ennañ leunder ar Spered Santel. Kreizenn hor c'hedunadoù¹⁴ eo Korf ar C'hrist Dasorc'het a vez lidet er Gevradiezh¹⁵, hag al liamm a zo kenetrezo eo ar garantez.

Korf hor Salver avat n'emañ ket e-unan. Enkorfañ a ra an holl grederion. Sant Paol a lavar dimp n'ez eus ac'hanomp nemet ur C'horf hepken, e Jezuz Krist. Eñv eo ar Penn ha ni eo an izili. Pep kristen a zo evel ur c'hellig, e Korf bras Jezuz. “C'hwi, eme an Abostol d'ar Gorintiz (1.4/16,17), c'hwi a zo Korf an Aotrou Krist, c'hwi a zo Neved Doue”. Ar santual enta eo ar C'horf Kevrinek. Emañ Jezuz war an douar-mañ. E Gorf avat n'eo ket gwelus. Met ur C'horf diwelus a zo dezhañ, savet gant an holl Gristenion unanet gantañ.

¹² Neved : *sanctuaire, lieu sacré*.

¹³ Gouloc'h : *culte, hommage rendu*.

¹⁴ Kedunadoù : *communauté spirituelle*.

¹⁵ Kevradiezh : *eucharistie*.

Bremañ, goude skeudenn ar c'horf-den gant e izili ez eus mein ur savadur. An Neved-se maz eo Jezuz ar maen-korn anezhañ a zo graet gant mein bev hag a zo ar Gristenion. O skrivañ d'ar vadezidi kentañ, e lavar Sant Pêr dezho : “Ha c’hwil ivez, evel mein bev, bezit danvez an neved speredel a zo o sevel”.

Hor Salver ne gas ket da netra al lec’hioù-pediñ, an ilizoù, ar chapelioù, ar pedvaoù, al lec’hioù-pirc’hirinañ. Termeniñ a ra petra ez int e-gwirionez. An holl ilizoù, pennilizoù, ilizoù-kador ned int nemet sin, arouez, argel an Neved gwirion a zo denezh Gwerv Doue. Met bez’ ez int evelato lec’hioù dispar evit kejañ gant an Driezh Gwenvidik.

Nann, ne gas ket Jezuz da netra hon tiez-pediñ evel Templ Jeruzalem, hogen tud all a gas da benn an torfedoù-se, tud satanazet a-dra-sur. Abaoe un nebeut bloavezhioù e weler an dra-se e Breizh, siwazh. Ne dremen ket ur miz er mare-mañ ma ne vez ket gwallet un iliz, ur chapel, ur vered : skrivadurioù hudur, kroazioù ha nevedlogoù¹⁶ freuzet, ostivoù

¹⁶ Nevedlog : *tabernacle*.

strewet war al leur, pa n’eo ket an tan lakaet e-barzh. Unan eus ar gwalladennoù diwezhañ a zo bet graet en iliz-veur Naoned (12 a viz Mezheven 2013) : skrivadurioù hudur e-pep lec’h en iliz-veur ha dreist-holl “666” – sifr Satanaz e Diskuliadur St Yann - skrivet war ar pennaoter (*skeudenn*). Emañ an Antekrist o tiskouez e fri !

Bezomp enta war evezh evit derc’hel a-ratre hor santualioù-ni. Arabat gwallañ, louzañ, hon neved-ni, o tisoñjal Jezuz a gemenn dimp, “*C’hwil eo holen an douar ha sklêrijenn ar bed*”. Bez’ ez omp kement-se, mard eus, en hor santual, ur gouloch muioc’h-mui speredel, ur galon muioc’h-mui dieubet

diouzh gouloc’hioù an nevedoù pagan war gresk bepred er bed a-hiziv. Ur gouloc’h d’an Doue-se maz eo bet Jezuz ar c’haner dispar anezhañ. Aotrou Krist, an Iliz-Veur-se, e-kreiz ar santualioù maz omp-ni e noz ar bed, stardomp hor santualioù-ni ouzh ar Penniliz.

Youenn Troal

Maen-Kurun e Blaen

E Blaen ez eus ul lec’h anvet “*Curun*” war ar vevenn etre parrez Blaen hag hini ar Gavr. Kosteze Blaen ez eus eno un ti-feurm anvet “*Curun*” evel-just, ha kostez ar Gavr ez eo Koadeg ar Gavr, unan eus brasañ koadeg Breizh, bet prizet kalz gwechall gant Duged Breizh evel tachenn hemolc’h, ken o devoa savet ur c’hastell¹⁷ war lezenn ar goadeg, ha savet ur bourk e kichen hag evit dedennañ tud da zont d’en em staliañ eno o devoa roet brientoù dezho war ar goadeg.

Paz on deuet da ober va annez e Blaen e oa skrivet “*Curin*” war ar banell-hent, an eil “*u*” a oa deuet da vezañ “*i*”. Perak an dra-se ? Kavout a ris ur gartenn gozh (*état-major*) ha warni e oa skrivet ervat “*Curun*”, hag evit tud ar c’hornad e oa “*Curun*” ar reizhskrivadur mat seul vui ma oa er goadeg un “*Alez Kurun*” en devoa miret an daou “*u*”.

¹⁷ E derou an ugentvet kantved e veze gwelet c’hoazh dismantrou ar c’hastell, bet peurziskaret abaoe evit ober ur renklec’h. Douvezioù ar c’hastell, bet bouetaet gant dour ur c’houver a gildroer er goadeg a zo deuet da vezañ ur stang gant un teltennva e kichen. Chapel ar c’hastell, bepred en he sav ha brasaet, a zo deuet da vezañ iliz ar barrez. Goloet penn-da-benn eo leur-zi an iliz gant daroù erminiget, ha war talbenn an iliz ez eus teir delwenn duged Breizh : Pêr Dreux, Arzhur Richmond ha Franseza Amboaz, bet o chom er c’hastell war-lerc’h marv he gwaz an Dug Pêr II.

Mont a ris e darempred gant rener ar mirdi a zo e Blaen abaoe maz eus bet graet furchadennoù er barrez gant Servij an hendraouriezh eus Naoned e derou an ugentvet kantved, ha kavet ur bern traoù kozh o tennañ d’ar maread gall-ha-roman. Goulenn a ris outañ perak e oa bet daskemmet an anv-se a oa evidon an anv brezhonek “*kurun*”. Eilgeriañ a reas din e oa bet kavet gant an hendraourion en o furchadennoù dismantrou ur c’hibelldi e “*Curun*”, war lezenn ar goadeg, bet staliet, gwechall-gozh, gant ar Romaned, o devoa graet eus Blaen ur greizenn vras en o amaezhiadurezh. En abeg da se rener an hendraouriezh eus Naoned en devoa roet e soñj war orin an anv-lec’h “*Curun*” : hervezañ ne c’helle dont nemet diouzh al latineg “*curo*” (ober war-dro, aroueliañ) en abeg d’ar c’hibelldi roman bet kavet eno, ha neuze e oa ret skrivañ “*Curin*” ha neket “*Curun*”. O vezañ ma oa gouiziekg hag un den a-bouez en e zamani e voe sentet outañ ha lakaet ur banell-hent nevez gant an anv reizhet.

Nebeut amzer goude-se, un den, mignon da rener ar Mirdi en devoa traoù da c’houlenn diganin. Ur burev asurañsoù a zalc’he e Blaen, met sot-pitilh e oa gant ar mein, e hobi e oa. E vab a labourer er BRGM (*bureau de recherches géologiques et minières*) ha gantañ e oa aet da furchal e “*Curun*” gant skoazell

ur gwikefre arbennik, skiantek, ha dizoloet o devoa un dra iskis, ha setu perak e c'houlennas ouzhin : "Hervezoc'h, gouez d'an Aotrou D... rener ar Mirdi, ez eo "Curun" un anv brezhonek, hogen petra dalvez ar ger-se ?" Respont a ris dezhañ : "Evidon ez eo "Curun" ar ger brezhonek "kurun" da lavarout eo "tonnerre" e galleg". Hañvalout a reas bezañ laouen gant ar respont-se ha neuze e tiskuilhas din perak. Gant gwikefre skiantel arbennik e vab o devoa dielfennet meinigoù bet kavet ganto e Curun", er goadeg, hag ar meinigoù-se ne c'hellent dont nemet eus ur maen-kurun, kouezhet gwechall-gozh eno.

Neuze, skrivañ "Curun" gant daou "u" ne oa ket ur fazi, an anvadur a oa e darempred gant an darvoud-se. Ouzhpenn-se, torosennadur al lec'h ne yae ket a-enep eus an diogeladenn-se. Kompez penn-da-benn eo an trowardroioù, n'eus nemet e "Curun" maz eus un izelenn, evel pa vije bet ur vengleuz gozh eno, bet dilezet abaoe pell ; evel un ezkeviadur bras a c'hellje ervat bezañ bet graet gant ur maen-kurun o kouezhañ diouzh an neñv, evel maz eo c'hoarvezet e meur a lec'h war an douar, evel e 2002, e Bodaïbo e Siberia ar Reter.

Pegoulz e vije kouezhet ar maen-kurun-se ? se zo ur gobidell all. An anv brezhonek roet d'al lec'h a c'hellfe reiñ da soñjal e vije c'hoarvezet an darvoud-se pa veze komzet brezhoneg er c'hornad, pezh ne c'hell ket mirout e vije c'hoarvezet a-raok donedigezh ar Vrezhoneg en Arvorig, mar bije bet ar ger "kurun" er gallianeg arvorigat. Emañ ar ger er c'hembraeg dindan ar stumm "gorun", pezh a zegas da soñj ez eo "kurun" ken gourel ha benel e brezhoneg, neuze e vez lavaret "ar c'hurun" pe "ar gurun". Evit pezh a sell ouzh ar ger all heñvelster "taran", a vez ivez e kembraeg gant ar verb deveret "taranu" (taraniñ), e oa sur er gallianeg peogwir ez eus bet an doue gallian "Taranis/Taranos" deveret eus "taran".

N'ouzon ket hag ul levezon bennak en deus bet va emell er gobidell-mañ, hogen nebeut amzer goude, a-benn bloaz memestra, e oa bet lakaet ur banell-hent nevez, ha "Curun" en devoa adkavet e zaou "u".

Yann MIKAEL

Notennoù diwar an darvoudoù gant Yann Maneguen

N'eus ket pell 'zo e skrive G. Kervella e korn al lizhiri "YA !" en doa mezh o welout ar Gwenn-ha-du e manifestadegoù e Pariz da heul mouezhiadur lezenn Daubira, betek bountañ an tan e banniel ar Vro e traoñ e liorz. Mat e vefe dezhañ displegañ gwelloc'h perak, en anv petore "talvoudoù" hon Emsav e save gwechall e Wenn-ha-du er vann. Rak netra ned eo kemmet abaoe an Dispac'h Gall : ra zigoro e zaoulagad. Gwaskerezh ar Stad-C'hall a sko pounner war manifesterion dizifenn, a vez gazet ha toullbac'het a gantadoù. **Talvoudoù ar Vreizh a zo da adsevel ne c'hellont ket bezañ re Bariz.** Pe zalvoudoù a fell dimp mirout ? Re sevenadur an Ankoù pe hini ar Gristenelezh ? Deuet eo ar poent da zibab da vat.

E Breizh ez eus 734 Maer pe eilvaer a zo savet a-enep lidañ "euredoù" evit pared heñvel o rev da heul maer **Arrangoitze** (*Arcangues* eo ar stumm "gallek") a zo ur gumun eus Euskadi an hanternoz. Eno e oa bet krouet ar skol Seaska kentañ e 1969. Pemzek maer eus ar parrezioù amezeg a zo o souten anezhañ. E **Gwidel** he deus kaset en-dro ur vamm a familh niverus he medalenn da heul lezenn Daubira. Meur a hini a ra ivez d'he heul. E **Tolosa** eo bet nac'het medalenn ar familhoù gant ur vamm a familh e-pad al lid ma ranke he degemer. D'he heul ez eus bet meur a hini oc'h ober heñvel (pezh a dalvez nac'h ar chekenn a ya da heul ivez), en o zouez un intañv en deus savet e bemp bugel e-unan.

Evit reizhabegin **an digresk eus an adc'hoproutiegezh** (ha kresk an tailhoù war ar c'horvoder dre

lemel an distaol evit ar vugale a zo er skolaj pe war o studi...) eo bet divizet krouiñ 275.000 plas er skolioù-mamm evit bugale dindan tri bloaz. Gwelout mat a reer aze youl ar Stad-C'hall da dennañ kuit ar vugale a zivar levezon binimus o zud. Kement-se a zo bet diskleriet sklaer gant Peillon¹⁸, maodiern an "Desavadurezh Vroadel", hag ivez gant e ziagentour Luc Ferry nevez 'zo : "*Laouen on gant ar c'holl se a spisverkoù. Disevel ar spisverkoù henvoazel a ro an demokratiezh*"¹⁹. Lavaret e vefe n'en deus ket lennet Platon an tebet prederour-se. Pezh a fell dezho eo "an den nevez, unan diac'hubet, "dieubet" diouzh e wrizioù. Diskar kellig kentañ ar gevredigezh gant lezenn Taubira a zo poellek eta. Evit gwir e vezont dallet gant o uhelvennad pa ne welont ket e vo breskaet pep den gant ar gwrizioù-se a vo tennet diganto, ha lakaet da sujañ da hollveli ar riezstad hag an arc'hant bras.

Distruj ar relijion gatolik a fell da Vincent Peillon ober, ha lakaat en he lec'h ur "*relijion republikan*". Setu, tennet diouzh ur video en devoa graet e 2008 evit kinnig e levr *La Révolution française n'est pas terminée*, Seul 2008, un nebeut komzoù ha n'o deus kollet netra eus o erouezelezh : "*Ne c'heller ket ober un dispac'h en danvez hepken, ret eo henn ober ivez*

¹⁸ "Ret eo bezañ gouest da ziframmañ ar skoliad digant an holl savelegezhioù a diegezh, a ouenn, kevredik, kefredel" (*Il faut être capable d'arracher l'élève à tous les déterminismes, familial, ethnique, social, intellectuel*).

¹⁹ "*Je me réjouis de cette perte de repères. La démocratie, c'est la déconstruction des repères traditionnels*".

er speredoù. Hogen graet hon eus an dispac'h politikel hepken, ha tamm ebet an dispac'h divezel ha speredel. Ha neuze hon eus lezet an divezel hag ar speredel d'an Iliz katolik. Neuze ez eo ret amsaviñ²⁰ an dra-se. [...] **Ne c'hellimp biken adeiladiñ ur vro dieub gant ar relijion gatolik. Evel ma ne c'hellomp ket broelañ ar brotestantiezh e Bro-C'hall evel maz eo bet graet e-barzh demokratiezhoù all, ez eo ret ijinañ ur relijion republikan. Ar relijion republikan-se, hag a zle ambroug an dispac'h danvezel, hogen a zo an dispac'h speredel, al laikouriezh eo**". Ya ! An den dik eo, hag er plas dik, evit ober an dispac'h-se dre ar skol c'hall.

E New-York ez eo aotreet hiviziken d'ar merc'hed diskouez e kêr o divronn en ur bourmen, en anv an Ingalded e par ar rev. En em c'houlenn a c'heller perak ne vezont ket aotreet da vont noazh pilh en anv al Librentez ! E New-York bepred emañ "Aozadur ar Broadoù Unanet" o paouez kendaoniñ Alamagn dre ma aotre ar familhoù da lakaat **marilhañ ar vabiged ganet marv**. Anat eo ez eo bet divizet se gant Republik Alamagn evit kemm o folitikerezh war ar familhoù ha stourm a-enep an diforc'hañ-bugale, p'emañ digempouezet-naet piramidenn an oadoù ganto. Rak pegeit amzer e c'hellod lazhañ ar vabiged e kof o mammoù, diouzh un tu, ha marilhañ re all skañvoc'h o fouez, diouzh un tu all ? E-pad keit-se ne eneb ket an ABU ouzh Programmerezh an Engehentadur dre ar Vezekniezh (PEV/PMA) nag ouzh ar Mammerezh Evit Re All (MERA/GPA), e gerioù all, sklaeroc'h : ouzh ar Vabiged nac'het outo kaout o gwir zud dre implij ar gimiezh pe ar sklavelezh.

E Roma eo bet digoret a-nevez dorioù **iliz "Sant Yvo dei Brittoni"**, Sant Erwan-ar-Vrezhonez (*skeudenn*), d'an 18 a viz Mae gant Pardon Sant Erwan. Ouzh talbenn ar savadur eo bet lakaet skoed Breizh en ur geñver gant hini ar Republik gall : ne oa ket anezho a-raok al labourioù.

E Bodmeur ("Boneur" ar stumm - distumm ! - kefridiel) emañ an iliz-parrez en arvar. Labourioù bras a ranker ober warni, met ne oa ket d'ar gomun an iliz-se dre ma oa bet savet goude lezenn diberc'hennañ madoù an Iliz e deroù ar c'hantved diwezhañ. Evit gwir e-pad 80 vloaz edo war anv tud prevez o doa prestet o anvioù hep sevel kevredigezh ebet hag a zo aet da anaon an holl anezho. Evel-se n'he deus bet komun **Bodmeur** dispign ebet e-pad keit-se war-dro ar savadur !

Nevez 'zo eo deuet a-benn ar gomun da vezañ perc'henn warni o tiskouez e oa war un dachenn a oa dezhi. **Divizet eo bet fiziout an iliz en ur gevredigezh lik, "Yeun-iliz"**, ha n'eo ket dindan veli an eskob evel m'emañ kont evit an holl ilizoù parrez all e Breizh. Servijout a rafe bepred evit an nebeut ofisoù a zegouezh war ar bloaz, obidoù dreist-holl, met a-hent-all, e c'hellfe bezañ graet enni traoù na sellont ket ouzh ar relijion gatolik hag e vefe ur seurt ti-ar-gouelioù, evit emvodoù, diskouezadegoù... (Télégramme 21/12/2010, Ouest-France 25/01/2012). Traoù "*cultuel ha culturel*", "kehelerezhel ha sevenadurel", sed aze ! Seurt raktres ne seblant ket derc'hel kont eus gwir an Iliz daoust m'eo bet savet ur gevrat gant an eskopti rak n'emañ ket an Iliz evit asantiñ e vefe disakret an ilizoù d'o zreiñ da diez-evit-an-holl. Kudennoù skoemp a savo : daoust ha dellezek e vo mirout ar Sakramant en tabernakl ? Petra a vo graet gantañ e-pad an abadennoù direlijiel ? Daoust ha rankout a rafe an eskob digensakriñ ar savadur ? Rak ma ne vez ket graet e ranko ar gristenion emskiantek eus ar fedoù-se kenderc'hel da ober sin ar groaz o vont e-barzh, da soublañ dirak an aoter vras ha da pennglinañ dirak ar Sakramant, meulet ra vezo. Hervez izili 'zo eus an ADDES a zo ar gevredigezh sevenadurel pennañ er c'hornad he devo tro d'ober he mad eus an iliz-parrez-se. En Hellaz ez eo HADES doue an ifernioù. E Bodmeur e lavarar ez eo ar Yeun-Aelez unan eus dorioù an Ifern, bro Aelez an Diaoul... C'hoarioù-gerioù... gant traoù sirius !! Bezet pe vezet ez eo hiviziken iliz Bodmeur an iliz-parrez kentañ eta e Penn-ar Bed en degouezh-se, da

heul kantadoù a chapelioù laikaet²¹ a zikouez un droukziwezh bet diouganet gant Youenn Olier, a zisklerie krenn-ha-krak e kavje gwelloc'h e kouezhfent holl en o boull !

Hervez Mark Pagel ha pevar enklaskour all er gelaouenn PNAS e c'heller kavout **heñvelerioù etre seizh familh a yezhoù**

euraziat. Anv a vez ganto a "dreist-familhoù". Ar yezhoù indezeuropek ne vefent nemet unan eus ar seizh a vefe bet diouto. An heñvelerioù-se a savfe diouzh ur rak-yezh a veze komzet e tolead ar C'hazakhstan war-dro 15.000 bloaz 'zo, e dibenn oadezh ar skorn eta. Gant poelladoù oc'h implij mennozhiadoù eus ar jedoniezh o deus studiet gerioù 'zo en holl yezhoù euraziat, **gerioù o defe miret roudoù eus ar yezh kentidik** muioc'h eget gerioù all

²⁰ Amsaviñ : *remplacer*.

²¹ Lenn ar pennad "Hor chapelioù laikaet" e niv. 37-38 Kannadig Imbourc'h 2005

: te, me, n'eo ket/nann, (an dra)-se, ni, reiñ, ar raganv-stagañ da zegas islavarennoù, (an dra)-mañ, pe(tra), gwaz, c'hwi, kozh, mamm, klevout, dorn, tan, sachañ, du, beuziñ, rusk, ludu, tufañ, glas. Evit

pep hini anezho o deus “jedet” hirder o “buhez” ha penaos ez emdroont, penaos e kollont o ster ha ma vezont erlerc'hiet. (www.pnas.org)

Oberiantizoù Emglev an Tiegezhioù

War-raok ez a bepred hol labour war skridoù Maodez Glanndour «**Ar Bibl Santel**». Bizskrivet eo Levr Ar C'hrennlavarioù, Levr Barouk, Levr ar C'hlemmvanou, ar Profed Jeremia : lenn a c'heller ar c'hantadoù a bajennoù kaer-se war al lec'hienn. Kenderc'hel a ra Paol Kalvez gant e notennoù pemdeziek “**Prederiadennou**” ha gant trede levrenn **Liderezh an Euriou**, gant evezhiadennoù war doareoù brezhonek ar Bibl. Izili 'zo eus EAT a zo aet adarre da ziskelañ a-enep lezenn Taubira da Roazhon ha da Bariz. Nebeut-tre a hekleb a zo bet e metou an Emsav war-bouez pennadoù war “Bremañ” a-du lezenn dinatur Taubira. Savet ez eus bet un notenn hir war al lec'hienn “Kuzulioù pleustrek evit bevañ e brezhoneg”, a zo staget ouzh ar rubrikenn “Sevel tiegezh e brezhoneg. War ar stern emañ un droidigezh eus katekiz bihan Sant Pius X.

Keleier all :

D'ar yaou 24 a viz Genver eo aet **Ivan Jarl** da Anaon en Naoned. Bet ganet e 1927 e oa mab d'ar skrivagner Yann-Eozenn Jarl (+1985). Kristen ha broadelour evel e dad e kemeras perzh e kampoù Emglev An Tiegezhioù ha Kristenion Breizh. Emañ o repoziñ gant e dad hag e vamm e bered Sant-Nouga. D'ar sul 5 a viz Mae eo aet **Lizig Keraod** da Anaon d'an oad a 90 vloaz. Lucienne Sournaç a zimezas gant Perig Géraud e 1941 e Montauban. Enouestlet e oant o-daou e 4re Stroll Montauban Skaouted Bro-C'hall. Kemer a rejont ur stumm brezhonekaet d'o anvioù o krouiñ Skaouted Bleimor, ur strollad skaouted brogarour, ha da heul e voent diazezerion bennañ Skaouted Europa. War-dro ar skaoutezed e reas e-pad hir amzer. E bered Pondi emañ he bez. Pedomp evito.

Beleget eo bet ur brezhoneger mat evit eskopti Kemper : Corentin Samson. Anavezet eo dreist-holl evit ar perzh bras en doa kemeret el Laz-kanañ “Allahs kanañ” gant skolidi eus metou Diwan. Degas a reomp da soñj e c'heller goulenn ganimp imajoù “Unvaniezh Santez Tereza» a zo war o zu enep ur

bedenn da zibunañ bemdez evit ma roio an Aotrou Doue beleion santel d'e Iliz.

D'an 12 a viz Kerzu 2013 da zont e vo 70 vet deiz-ha-bloaz drouklazh an Aotrou Yann-Vari Perrot, abostol Feiz-ha-Breizh (1943-2013). Kinnig a ra F. Floc'h (Hent Tregastell 22300 Lannuon) kartennoù-eñvor gant ur poltred ha “Pedenn d'an Aotrou Perrot” Anjela Duval. Daou euro an teir c'hartenn franko : koulz lavarout netra. Poltred an Aotrou Perrot a zo treset gant e verc'h an arzourez Anne Floc'h a c'heller adkavout he lec'hienn war ar genrouedad : kinnig a ra kartennoù a bep seurt, relijiel alies, gant ur spered brezhon.

D'ar sul 16 a viz Mezheven e oa bodadeg “Breuriezh Sant Erwan- Beleion Breizh” en-dro da Yann Talbot evit studiañ “Gaudium et spes” Vatikan II.

D'ar Sul 14 a viz Gouhere e vo Bodadeg Emglev An Tiegezhioù e Trelevenez (Oferenn e Sant Houarzhon Landerne da 10 eur 30, pred a-gevret, emvod da heul. Bannet e vo luc'hskeudennoù diskeladegoù an hañv a-enep lezenn Taubira. Kas ur ger da eat@orange.fr evit lakaat e anv.

Un nebeut koumanterion n'o deus ket c'hoazh kaset o skodenn evit 2013 : 15 € (18 € er-maez ar C'hwec'hkogn). Anaoudek e vefemp outo mar zellfent soñjal dek munutenn e mererezh ar zelaouenn. Hep trelosk nez a ket pell ur c'harr, heñvel evit ur zelaouenn : hep arc'hant nez a ket pell kennebeut ! Trugarez dezho en a-raok !

Istor fentus, kavet e-mesk Lizhiri lennerion an *Northern Wyoming Daily News, USA*, eus an 2 a viz Ebrel 2010. **Arbennadenn ur moraer kozh**. D'ar pennskridaozer : “Enebiñ hag en em sevel a ran ouzh kement hini a ziogel e tispign Obama hag ar C'huntell (Congress) evel ur moraer mezv. Evel hen-moraer mezv, e paouezen da evañ pa oa berr lostoù ar gwenneion em yalc'h”.

Bruce L. Hargraves, Emdennad eus an l'US Navy

Mererezh :

15 € eo ar skodenn emezelañ da EAT a ro ar gwir daresev *Kannadig Imbourc'h* (18 € er-maez ar C'hwec'hkogn). Talet e vez e penn-kentañ ar bloaz (pemp kasadenn da vihanañ). Ar chekenn a zo da gas war anv **EAT** pe **Imbourc'h** da : E.A.T., c/o Yann MIKAEL 12 straed René Giraud 44130 BLAEN - Roll an niverennoù pe oberennoù n'int ket c'hoazh diviet a c'heller kaout o skrivañ pe war : <http://emglev.wordpress.com>

Skridaozerezh :

Ar pennadoù a zo da gas da : jean-mariemichel@neuf.fr, pe dre ar Post da rener *Kannadig Imbourc'h* : Yann MIKAEL, 12, Straed René Giraud, 44130 BLAEN. Ar pennadoù ne engouestlont nemet ar re o deus skrivet anezho. Moullet ez-prevez gant an embanner : **Emglev an Tiegezhioù** Kergreven 29800 Trelevenez. ISSN : 1144 357X